
Meddelandeblad

Mottagare: Regioner, kommuner, privata vårdgivare
och statliga myndigheter

Nr 2/2019
Mars 2019

Nya föreskrifter om att utfärda intyg i hälso- och sjukvården

Socialstyrelsen har i november 2018 fattat beslut om Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2018:54) om att utfärda intyg i hälso- och sjukvården. Författningen trädde i kraft den 1 mars 2019. Samtidigt upphävdes Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2005:29) om utfärdande av intyg inom hälso- och sjukvården m.m.

Syftet med översynen har framförallt varit att modernisera författningen för att stödja en digital intygshantering. Vårdgivarens ansvar för att styra och leda sin verksamhet avseende utfärdande av intyg har förtydligats. Vissa bestämmelser har genomgått redaktionella och språkliga ändringar. Några krav har omformulerats. Endast ett fåtal bestämmelser är nya. Även namnet på författningen har ändrats.

I detta meddelandeblad redogörs för Socialstyrelsens nya föreskrifter om att utfärda intyg i hälso- och sjukvården. Det finns också information om några av de grundläggande lagarna och reglerna kring intyg.

Notera att med vårdgivare avses statlig myndighet, landsting, kommun, annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet (1 kap. 4 § 2 HSLF-FS 2018:54).

Tillämpningsområde

Enligt 1 kap. 2 § HSLF-FS 2018:54 ska föreskrifterna tillämpas i verksamheter som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL, och tandvårdslagen (1985:125) när hälso- och sjukvårdspersonal utfärdar

1. intyg som grundar sig på bedömningen av en persons
  - a) hälsotillstånd, eller
  - b) behov, förmåga eller något annat förhållande orsakat av hälsotillståndet, och
2. intyg om en patients vård.

Med intyg ska även förstås utlåtanden och andra liknande handlingar, oavsett hur de benämns.

Enligt 1 kap. 3 § HSLF-FS 2018:54 ska föreskrifterna om kompetenskrav i 3 kap. 5 § tillämpas när läkare

1. avger utlåtanden enligt 6 och 7 §§ lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning, och
2. utfärdar intyg enligt 7 § första stycket 2 lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

Förtydliganden i tillämpningsområdet har gjorts utifrån att Socialstyrelsen inte har bemyndigande att meddela föreskrifter om verksamhet som bedrivs av Rättsmedicinalverket enligt lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott.

Vidare innehåller HSLF-FS 2018:54 inte någon hänvisning till intyg i faderskapsärenden motsvarande 8 kap. 7 § SOSFS 2005:29, eftersom ansvaret att besluta om föreskrifter som rör socialnämndens familjerättsliga område har övergått till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd.

Ledningssystem (2 kap.)

I 2 kap. 1 § HSLF-FS 2018:54 hänvisas till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (ledningssystemföreskrifterna). I ledningssystemföreskrifterna ställs bl.a. krav på att vårdgivaren ska ansvara för att det finns ett ledningssystem för verksamheten samt fastställa de rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. Kvalitet definieras som att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter om bl.a. hälso- och sjukvård och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Ledningssystemet ska bl.a. anpassas till verksamhetens inriktning och omfattning.

Vårdgivarens systematiska kvalitetsarbete i förhållande till utfärdande av intyg har förtydligats i föreskriften.

Rutiner för att utfärda intyg

I HSLF-FS 2018:54 ställs särskilda krav på vad vårdgivaren ska säkerställa genom sina rutiner. Det handlar om rutiner för utfärdande av intyg men också om t.ex. intygsutfärdarens kompetens samt jäv och andra hinder mot att utfärda ett intyg.

Enligt 2 kap. 2 § HSLF-FS 2018:54 ska varje vårdgivare fastställa rutiner för utfärdande av intyg. Vårdgivaren ska genom rutinerna säkerställa att intyg utfärdas i enlighet med

- 10 kap. 3 § patientlagen (2014:821), PL, och 3 kap. 16 § patientdatalagen (2008:355), PDL, där det framgår att den som är skyldig att föra patientjournal på begäran av patienten ska utfärda intyg om vården,
- 6 kap. 9 § patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL, där det framgår att läkare som huvudsakligen är verksamma inom öppen vård, på begäran

av länsstyrelsen, domstol, åklagarmyndighet, Polismyndigheten eller överförmyndare, är skyldiga att göra en bedömning av och intyga en patients hälsostatus. Andra läkare i offentligt bedriven hälso- och sjukvård har motsvarande skyldighet i den omfattning övriga skyldigheter i yrkesutövningen inte hindrar det eller det annars inte finns särskilda skäl mot det. Alla läkare är däremot utan begränsning skyldiga att göra undersökningar och lämna utlåtanden om alkoholpåverkan; och

- 4 kap. 3 § 1 hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80) där det framgår att verksamhetschefen ska ansvara för att den som har varit intagen på sjukhus på begäran avgiftsfritt får intyg om orsaken till intagningen och om tiden för intagningen och utskrivningen.

Av rutinerna ska det framgå i vilka situationer som intyg ska utfärdas på begäran, utöver de som nämns ovan. Det kan röra sig om andra situationer där det finns en författningsreglerad skyldighet att utfärda intyg. I 4 § 3 tandvårdslagen (1985:125) anges det exempelvis att vårdgivaren är skyldig att på begäran av patienten ge honom eller henne ett intyg med uppgifter om vilka material som använts vid protetiska arbeten och andra behandlingar som syftat till att permanent ersätta förlorad vävnad. Det kan också röra sig om situationer där det saknas en författningsreglerad skyldighet att utfärda intyg. Det är viktigt att rutinerna ger stöd i frågan om vilka intyg som ska utfärdas på begäran, oavsett om det sker på grund av en skyldighet enligt någon författning eller av annan anledning.

Enligt 2 kap. 3 § HSLF-FS 2018:54 ska vårdgivaren genom rutinerna säkerställa att intygspersonen får individuellt anpassad information om vilka undersökningar som behöver göras samt vilka uppgifter och upplysningar som behöver inhämtas för att ett intyg ska kunna utfärdas. Grundläggande bestämmelser om ansvar för vårdgivarna och hälso- och sjukvårdspersonalen när det gäller information finns i andra författningar. Se exempelvis 3 kap. PL där det framgår att den information som lämnas ska anpassas till mottagarens ålder, mognad, erfarenhet, språkliga bakgrund och andra individuella förutsättningar.

Av 2 kap. 4 § HSLF-FS 2018:54 följer även att vårdgivaren genom rutinerna ska säkerställa att intyg utfärdas med respekt för intygspersonens självbestämmande och integritet.

En nyhet i 2 kap. 5 § HSLF-FS 2018:54 är att vårdgivare genom rutinerna ska säkerställa att intygspersonens identitet styrks. I SOSFS 2005:29 angavs att det av intyget skulle framgå hur identiteten har styrkts men något krav på att vårdgivaren skulle ha rutiner för att säkerställa detta fanns alltså inte.

Intygsutfärdarens kompetens (3 kap.)

Socialstyrelsens föreskrifter om utfärdande av intyg innehåller ett allmänt krav på kompetens hos den hälso- och sjukvårdspersonal som utfärdar ett intyg (intygsutfärdaren) och vissa specifika krav för några intyg, t.ex. läkarintyg i ärenden om godmanskap och förvaltarskap.

Enligt 3 kap. 1 § HSLF-FS 2018:54 ska intygsutfärdaren ha den kompetens som krävs för att utfärda intyget. Bestämmelsen är professionsneutralt utformad. Det innebär att föreskriften inte specifikt reglerar den kompetens en intygsutfärdare måste ha. Krav på intygsutfärdarens kompetens ställs dock ofta upp i andra författningar. Exempelvis följer det av 8 och 10 a §§ lagen

(1991:1047) om sjuklönen att det är läkare eller tandläkare som ska styrka ned-sättningen av arbetsförmågan.

I 3 kap. 2-5 §§ HSLF-FS 2018:54 hänvisas till specifika kompetenskrav för:

- Vårdintyg
- Intyg om godmanskap och förvaltare
- Intyg om fullmaktsanställning, och
- Vissa rättspsykiatriska utlåtanden.

Skälet till att just dessa intyg lyfts fram är att Socialstyrelsen har bemyndigande att utfärda särskilda intygsformulär för intygen i fråga.

En nyhet i HSLF-FS 2018:54 är att föreskriften inte längre anger att det är verksamhetschefen som ska ansöka om undantag från kompetenskraven gällande vårdintyg respektive rättspsykiatriska utlåtanden m.m. Frågor om vem som kan ansöka om sådana undantag överlämnas till vårdgivaren att bedöma.

Jäv och andra hinder mot att utfärda ett intyg (4 kap.)

Socialstyrelsens föreskrifter om utfärdande av intyg innehåller regler om jäv. Med tanke på de betydande konsekvenser som ett intyg kan få för såväl samhället som den enskilde, är det av betydelse att verksamheterna säkerställer intygsutfärdarens opartiskhet vid utfärdandet av ett intyg. Det är bl.a. viktigt ur patientsäkerhetssynpunkt att intygen är sakliga och håller en hög medicinsk kvalitet.

I 4 kap. 1 § HSLF-FS 2018:54 hänvisas till jävsreglerna i 16-18 §§ förvaltningslagen (2017:900). Av 4 kap. 2 § HSLF-FS 2018:54 framgår att intygsutfärdaren även i andra fall än de som omfattas av förvaltningslagen inte ska utfärda ett intyg om det finns någon särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet kan ifrågasättas. Intyget får dock utfärdas om det finns särskilda skäl. Vårdgivaren ska genom rutinerna för utfärdande av intyg säkerställa att jävsreglerna följs.

Notera att vid utfärdande av vårdintyg respektive rättsintyg har lagstiftaren valt att göra jävsbestämmelserna i förvaltningslagen tillämpliga även för läkare som utövar yrket enskilt.¹

Underlag för ett intyg (5 kap.)

I 5 kap. HSLF-FS 2018:54 anges hur underlaget för ett intyg ska tas fram. I 5 kap. 1 § anges att intygsutfärdaren ska vara saklig och opartisk vid insamlingen av det material som ska ligga till grund för ett intyg. I 5 kap. 2 § anges att ett intyg som huvudregel ska utfärdas efter en undersökning av intygspersonen. Intygsutfärdaren ska vidare med hänsyn tagen till ett intygs ändamål bl.a. överväga om det enligt författning eller av medicinska skäl krävs en undersökning av intygspersonen och hur denna undersökning bör se ut. Intygsutfärdaren ska även överväga om upplysningar behöver hämtas in från någon fysisk eller juridisk person (5 kap. 3 §).

---

¹ 5 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

Personlig undersökning har blivit undersökning

Bestämmelsen i 5 kap. 2 § HSLF-FS 2018:54 om att ett intyg som huvudregel ska utfärdas efter en undersökning av intygspersonen har omformulerats i jämförelse med 10 kap. 1 § andra stycket SOSFS 2005:29. Tidigare föreskrevs nämligen att ett intyg som regel ska utfärdas efter en ”personlig undersökning” av intygspersonen. Omformuleringen har gjorts för att anpassa regleringen till dagens förhållanden i hälso- och sjukvården och undvika tolkningssvårigheter för dem som ska tillämpa föreskrifterna. Genom ändringen blir regleringen mer neutral och framtidssäker.

I likhet med SOSFS 2005:29 regleras inte heller i HSLF-FS 2018:54 hur en undersökning ska göras. Det är inte lämpligt att göra bestämmelsen mer specifik eller detaljerad, eftersom föreskrifterna ska kunna tillämpas över tid och fungera inom hela tillämpningsområdet.

Inte heller regleras om undersökningen ska göras vid ett fysiskt möte med intygspersonen eller på annat sätt, exempelvis vid ett videomöte. Det bör dock noteras att det kan ställas krav på en viss typ av undersökning i en författning.

En nyhet är att det numera inte behöver framgå av intyget vad skälet är till att det inte grundas på en personlig undersökning. Istället ska det i intyget anges kontaktsätt vid en undersökning av intygspersonen.

Ett intygs utformning och innehåll (6 kap.)

Enligt 6 kap. 10 § PSL ska den som i sin yrkesverksamhet inom hälso- och sjukvården utfärdar ett intyg om någons hälsotillstånd eller vård, utforma det med noggrannhet och omsorg.

I förarbetena² till bestämmelsen lyfts fram att gällande krav på att intygsutfärdare ska vara såväl noggrann som omsorgsfull då han eller hon utför sin uppgift, bör ställas oavsett om intyg utfärdas på grund av en skyldighet såsom enligt 3 kap. 16 § PDL eller om intyget utfärdas av annan anledning. I kraven ligger samma betydelse som Socialstyrelsen i sina föreskrifter mer detaljerat redogjort för. Det är viktigt av såväl patientsäkerhets- som rättssäkerhetsskäl att intygen är sakliga och håller en hög medicinsk kvalitet. Vidare anges att ett intyg ska vara tydligt utformat och så lätt som möjligt att förstå för intygspersonen eller för någon annan mottagare av intyget. Innebörden av medicinska eller andra termer som inte kan anses vara allmänt kända ska förklaras.

En nyhet i 6 kap. 5 § 6 HSLF-FS 2018:54 är att intyg ska innehålla uppgift om kontaktsätt vid en undersökning av intygspersonen. Det har bedömts som viktigt för att säkerställa intygets kvalitet, samtidigt som digitaliseringens möjligheter ska kunna tas till vara i hälso- och sjukvården.

Vidare har samordningsnummer lagts till som alternativ till intygspersonens personnummer (6 kap. 5 § 4 HSLF-FS 2018:54). Uppgifter om intygsutfärdarens kontaktuppgifter i tjänsten har också utformats mer teknikneutral för att stämma bättre överens med dagens förhållanden.

En annan nyhet är justeringen av kraven i den tidigare föreskriften på att ett intyg ska innehålla uppgift om intygspersonens adress, samt hur intygspersonens identitet har styrkts. Enligt den nya föreskriften ska dessa uppgifter endast anges i intyget när det är nödvändigt för intyget i fråga (6 kap. 6

---

² Prop. 1993/94:149 s. 71.

§). Som tidigare nämnts uppställs även ett krav i den nya föreskriften på att vårdgivaren genom rutinerna ska säkerställa att intygspersonens identitet styrks.

Intygsformulär (7 kap.)

I HSFL-FS 2018:54 har en språklig justering gjorts på så vis att ordet blankett är utbytt till ordet formulär, då det är en mer teknikneutral formulering. Det stämmer även bättre överens med regelverket i övrigt där det framgår att vissa intyg ska utfärdas enligt ett formulär fastställt av Socialstyrelsen.³

---

³ Se. t.ex. 18 § förordningen (1991:1472) om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård, 19 § begravningsförordningen (1990:1147) och 17 § anställningsförordningen (1994:373).

Denna information (art nr 2019-3-20) kan laddas ner och beställas från Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se/publikationer. Den kan även beställas från Socialstyrelsens publikationsservice, e-post publikationsservice@socialstyrelsen.se eller fax 035-19 75 29.
